

WYTEŻ SŁUCH

- O PERCEPCJI SŁUCHOWEJ SŁÓW KILKA

Co to jest słuch?

Słuch to najważniejszy zmysł człowieka, umożliwiający percepcję (odbieranie) fal dźwiękowych; przekazuje bodźce w sposób ciągły, ze wszystkich kierunków, dźwięki z bliższych i dalszych odległości oraz zapowiada zdarzenia nadchodzące. Słuch jest wykorzystywany przez człowieka do rozpoznawania otoczenia oraz do komunikacji.

Dzięki prawidłowemu rozwojowi słuchu może harmonijnie kształtować się mowa – umiejętność charakterystyczna tylko dla ludzi, będąca podstawą komunikowania się. Słyszając, dziecko uczy się różnicowania poszczególnych dźwięków z otoczenia, mowy rodziców od innych osób; dzięki pamięci słuchowej zapamiętuje słowa, które potem stosuje w określonych sytuacjach, a w wieku szkolnym, dzięki sprawnie działającemu aparatowi słuchu, uczy się takich umiejętności jak czytanie i pisanie.

Czym jest percepcja słuchowa?

Percepcja słuchowa to zdolność do odbierania bodźców dźwiękowych z otoczenia – ich rozpoznawania, rozróżniania, zapamiętywania, analizowania oraz interpretowania poprzez odniesienie do poprzednich doświadczeń; jest jedną z podstawowych funkcji psychofizycznych człowieka i niezbędnym elementem normatywnego rozwoju dziecka (werbalnego, poznawczego, społecznego). Zaburzenie tego procesu ma wpływ nie tylko na kształtowanie się mowy, ale na postrzeganie przez dziecko całego świata.

Na percepcję słuchową dźwięków mowy składają się następujące procesy:

- ❖ **recepcja dźwięków mowy**, czyli słyszenie - to funkcja podstawowa, za którą odpowiedzialny jest analizator słuchowy obejmujący niższe piętra mózgu; efektem jej działania jest powstawanie wrażeń słuchowych i świadomość dźwięku – dzięki niej dziecko zauważa występowanie bodźca lub to, że działanie bodźca ustało
- ❖ **rozdzielanie i wyodrębnianie dźwięków mowy:**
 - **słuch fonematyczny** – zdolność do rozpoznawania i różnicowania dźwięków mowy; dzięki niemu słyszymy np. różnice między głoskami dźwięcznymi i bezdźwięcznymi
 - **słuch prozodyczny** - umiejętność różnicowania elementów prozodycznych wypowiedzi: akcentu, melodii, rytmu mowy
 - **analiza i synteza głoskowo-sylabowa** (analiza to umiejętność świadomego wyodrębniania z potoku mowy elementów, z których jest złożona: zdań, w zdaniach wyrazów, w wyrazach sylab, a w sylabach poszczególnych głosek, z zachowaniem ich kolejności; synteza – jest procesem odwrotnym, polega na scalaniu głosek, sylab i wyrazów w złożone struktury, w całość brzmieniową)
- ❖ **pamięć słuchowa wypowiedzi** - przywoływanie wyobrażeń dźwięków mowy, czyli wzorców słuchowych wyrazów, sylab, głosek, a także wzorców słuchowych struktur prozodycznych; zdolność zatrzymywania w pamięci ciągów wyrazów połączonych związkami logiczno-gramatycznymi (zapamiętanie kilku/kilkunastu wyrazów, zdań złożonych, dni tygodnia, nazw miesięcy, sekwencji liczbowych, treści danego wiersza, wybranej piosenki itp.)
- ❖ **semantyzacja dźwięków mowy** - umiejętność skojarzenia dźwięków z ich znaczeniem; łączenie wzorców słuchowych wyrazów z odpowiednimi pojęciami
- ❖ **kontrola słuchowa wypowiedzi.**

Dziecko z zaburzoną percepcją słuchową ma trudności ze zrozumieniem długich, skomplikowanych pytań oraz poleceń słownych, z zapamiętaniem i powtórzeniem trudnych wyrazów, zwrotów, konstrukcji zdaniowych, z formułowaniem złożonych wypowiedzi, często nieprawidłowo dokonuje analizy i syntezy wyrazu, podczas pisania ze słuchu m.in. opuszcza litery, myli i nie różnicuje głosek opozycyjnych (s-sz, r-l, p-b), zniekształca wyrazy, stosuje liczne dysgramatyzmy, wykazuje się niższą ogólną sprawnością komunikacyjną, natomiast podczas czytania nie radzi sobie z syntezą dźwięków w złożone struktury.

Rozwój percepcji słuchowej hamują m.in. choroby uszu (zaburzają różnicowanie wysokości dźwięków, utrudniają rozumienie mowy w hałasie, ograniczają naukę śpiewania i grania, opóźniają rozwój mowy).

Prawidłowy rozwój percepcji słuchowej jest warunkiem niezbędnym dla pełnego rozumienia mowy, prawidłowej realizacji dźwięków (poprawnej artykulacji) oraz opanowania umiejętności czytania i pisania.

Zaburzenia rozwoju percepcji słuchowej nie zawsze mają charakter dysfunkcji wymagającej interwencji lekarskiej. Najczęściej wystarczą, prowadzone systematycznie, różnorodne ćwiczenia usprawniające jej działanie.

Do najważniejszych zabaw rozwijających i usprawniających percepcję słuchową należą:

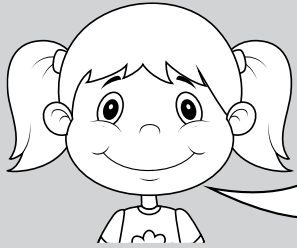
- + ćwiczenia wrażliwości słuchowej/zabawy ortofoniczne – naśladowanie dźwięków, rozpoznawanie głosów np. zwierząt, instrumentów, przedmiotów, urządzeń, pojazdów
- + różnicowanie dźwięków poprzez określanie ich cech: wysoki - niski, cichy – głośny, krótki - długi
- + ćwiczenia rytmiczne, rozpoznawanie i odtwarzanie struktur dźwiękowych na podstawie układów przestrzennych np. wyklaskiwanie, wystukiwanie ołówkiem na blacie stolika, pałeczką na bębnieku (prezentowany rytm musi być dostosowany do możliwości dziecka , zawsze zaczynamy od prostych, krótkich układów, stopniowo zwiększając stopień trudności)
- + szukanie i tworzenie rymów, szukanie słów ukrytych w innych słowach
- + analiza i synteza wyrazowa zdań np. dzielenie na wyrazy, liczenie wyrazów w danym zdaniu, rozwijanie zdań, układanie konstrukcji zdaniowych do ilustracji
- + analiza i synteza sylabowa wyrazów np. dzielenie na sylaby, liczenie sylab, tworzenie wyrazów, wyszukiwanie podanych sylab w różnych słowach, zabawa w kończenie słów, rebusy obrazkowe, łańcuszki sylabowe
- + ćwiczenia umiejętności wyodrębniania głosek: w nagłosie, wygłosie, śródgłosie np. grupowanie obrazków na daną głoskę, tworzenie wyrazów na wygraną głoskę, rebusy fonetyczne, domina obrazkowo-głoskowe, układanie wyrazów z pierwszych/ostatnich głosek
- + ćwiczenia w przestawianiu głosek/sylab; różnicowanie słów o podobnym brzmieniu, powtarzanie par słów opozycyjnych typu: dam-tam
- + ćwiczenia pamięci słuchowej np. wspólne powtarzanie wierszyków, rymowanek, nauka na pamięć krótkich utworów, powtarzanie sekwencji cyfr, sylab, wyrazów, pseudosłów, zdań pojedynczych/złożonych
- + słuchanie bajek, opowiadań, słuchowisk, audycji - samodzielne tworzenie dalszych przygód i zakończeń, formułowanie odpowiedzi do podanych pytań
- + koncentracja uwagi na bodźcach słuchowych.

Przykładowe karty pracy do zabawy z dziećmi:

„Wytęż słuch. Baw się z Maciusiem i Klaudynką.”

Ćwiczenia językowo- słuchowe.

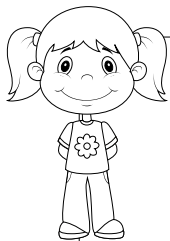
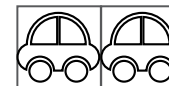
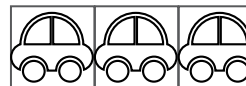
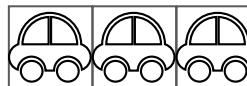
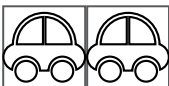
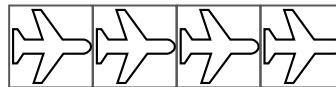
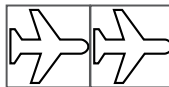
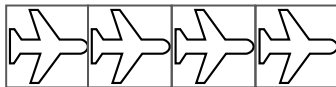
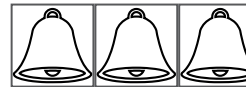
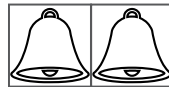
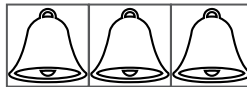
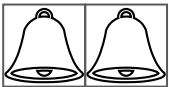
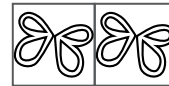
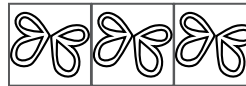
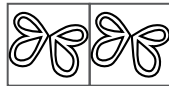
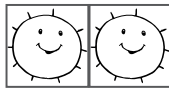
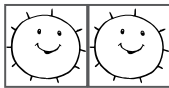

SKOCZNIE I RYTMICZNIE

Wyklaszcz, zagraj na bębenku lub uderzaj otówkiem o blat biurka. Spróbuj wystukać następujące rytmy, potem wymyśl swoje propozycje. Pamiętaj, że odstęp między kwadracikami to tzw. pauza, czyli cisza w muzyce.

Cel zabawy: doskonalenie umiejętności precyzyjnego odtwarzania struktur dźwiękowych; usprawnianie analizy słuchowej w oparciu o materiał pozawerbalny, tworzenie własnych schematów.
Uwaga! Możesz ułożyć na podłodze czy biurku wycięte kwadraty w różnych odstępach i stworzyć coraz trudniejsze schematy do wyklaskania, zagrania, tupania, zaśpiewania. **Powodzenia!**

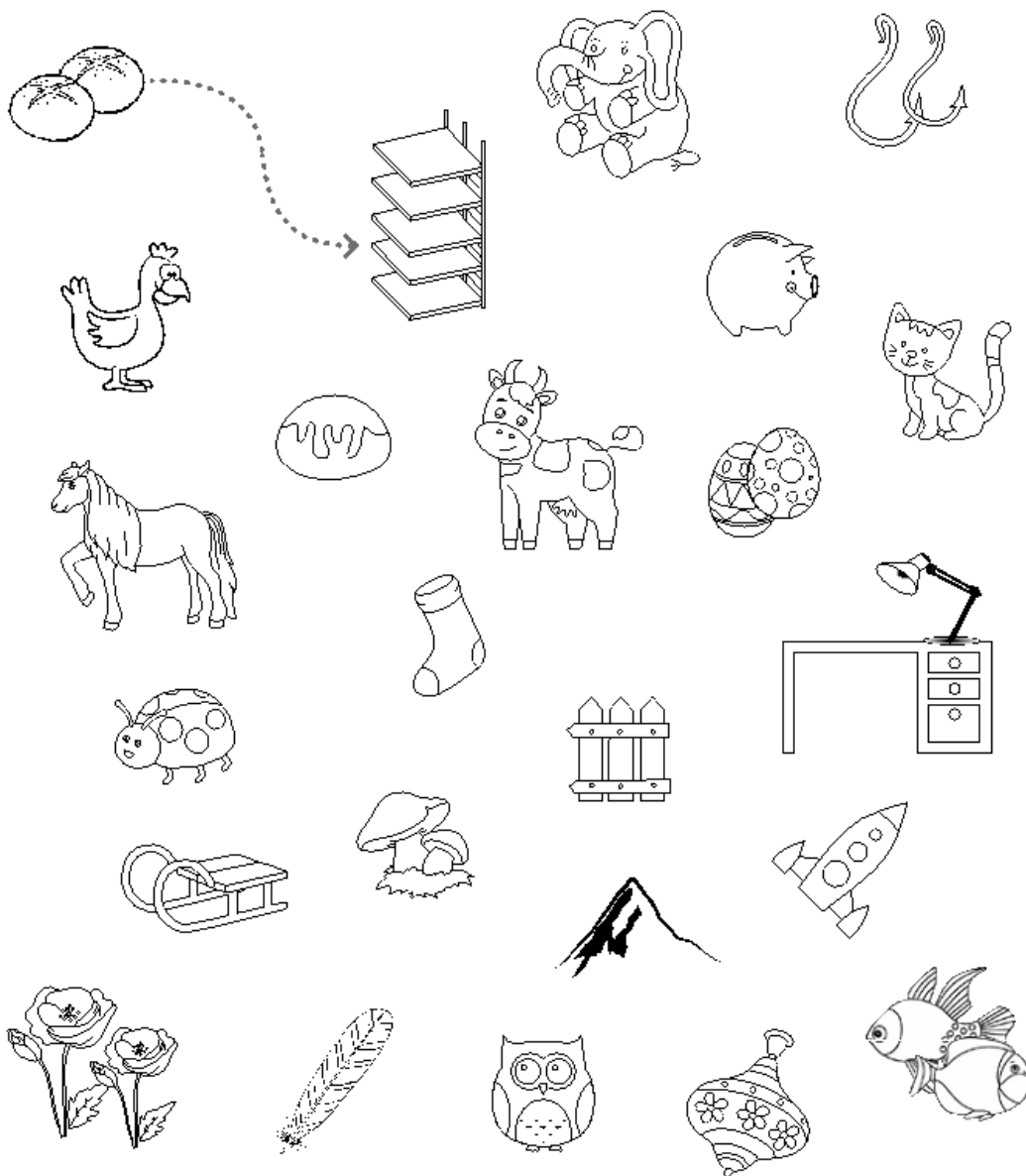
Narysuj swoją propozycję z układem rytmicznym:

WESOŁE RYMY

Połącz w pary obrazki, które się ze sobą rymują. Powtórz je raz cicho, raz głośno. Podaj swoje przykłady wyrazów rymujących się, a jeżeli umiesz, napisz to w liniaturze.

Cel zabawy: rozpoznawanie rymów, próby samodzielnego twórczego, rozwijanie świadomości fonologicznej i twórczych możliwości językowych.

BAWMY SIĘ WESOŁO

Połącz portrety dzieci z ich ulubionymi zabawkami i powiedz co wybrały. Jaką głoskę styszysz na początku i na końcu wypowiedzianych słów? Każdą drogę zaznacz innym kolorem. 😊

Cel zabawy: rozwijanie percepcji słuchowej, doskonalenie umiejętności wyodrębniania głósłki w nagłosie i wygłosie; usprawnianie koordynacji wzrokowo-ruchowej.

Klaudynka

Gosia

Piotruś

Maciuś

Hania

Lola

Staś

Opowiedz o swoich ulubionych zabawkach, narysuj je.